

2. D. B. V.
POSITIONES JURIS

NOVISSIMI,

Magnam Partem

CONTROVERSI,

Ad LIBR. I. DIG.

Quas unà cum

DISSERTATIONE

B. DNI SCHNOBELII,

AD EADEM I.

Consentiente Magn. J. C. torum Ordine,

IN ALMA VIADRINA,

PRÆSIDE

DN. SIM. CHRISTOPH. URSINO,

J. U. D.

IN AUDITORIO J. C. TORUM,

Die 19. Febr. A. O. R. M. DC. LXXXI.

Horis consvetis,

Publico Eruditorum Examine

submittit

TOBIAS Brang / Görlicenf.

Francofurti ad Viadrum imprimebat Job. Coepfelius, Acad. Typ.

OMNIPOT-
TENTI.

POSITIO I.

Societas humana atq; civilis, non contra naturam, ut censet Hobbefius, & qui eum feqvuntur, fed fecundum eam; imo naturæ innato inftinctu etiam nulla hominem adigente neceffitate vel indigentia conftituta. *Grot. in Prolegom. de J. B. & P. & L. 2. C. 1. § 9. Conring. de Civil. Prud. C. 15. inf. Gvalt. Donaldfon in Syn. Oecon. C. 2. §. Fr. Horn. de Civit. L. 1. C. 4. §. 6. Puffend. El. Jur. vid. L. 2. O. 3.* haud alia ratione quam amica animorum in unum confenfione & quæ eam comitem habet, æquali bonorum inter cives communicatione confervari potefl *Wefenb. in Par. ad ff. J. & J. n. 13. D. Job. Schilt. Pr. Jurispr. Rom. in For. Germ. Ex. 22. de R. C. 1b. 1.* Æqualiter verò bona tunc demum communicantur: Si juftè communicantur: nam æqualitati dirigendæ præeft juftitia.

II. Quam juftitiam Jurisprudencia quoque confeqvi & confervare intendit. Per eam autem hoc loco non intelligimus habitualem illam, fed legalem & actuaalem; fiqvudem Jurisprudencia acquiefcit in actione externa. *v. Kleinfchm. in Pracogn. Jur. Tr. 2. n. 2. feq.* & fibi propositum habet, fecundum LL. ut fuum cuique tribuatur æqualiter, ac æqualitate falus focietatis humanæ in hac vita feliciter obtineatur. Licet enim LL. in confcientia obligent. *Dn. Struv. Ex. 2. 1b. 13 feqq.* non tamen abfolutam mentis ac voluntatis rectitudinem præcife requirunt. *Wefenb. in π. b. t. n. 4. inf. ib. Habn.* Quocum etiam hoc modo videtur confentire *Dn. Struv. Ex. 1 1b. 42. in fin.*

III. Prout verò res quæ debentur in focietate civili, aliæ abfoluté & fimpliciter debentur pro ratione, quam habent finguli tanquam partes totius inter fe; aliæ fecundum quid & refpectively relatione habita totius ad partes, & pro ea ratione, quam finguli ad totum habent: fic etiam pro varietate illarum rerum non mi-

A

nus

Ad
Tit. I.

nus ac pro diverso tribuendi modo variat quoque justitia, & duæ ejus constituuntur species; commutativa sc. quæ *Grot. de J. B. & P. L. 1. C. 1. §. 8.* Expletrix dicitur: & Distributiva, vel *secundum Grotium*: *Attributrix. Diff. Grot. d. l.* aliq; pro alio atque alio fundamento aliter atque aliter species illas concipientes.

IV. Secundum Justitiam Commutativam tribuenda omnia Jura in re & ad rem: sic secundum eam possessor rei meæ, quæ jure Dominii mihi devincta est, eandem mihi restituere æque tenetur, ac alius, qui ex quolibet cunque contractu mihi ad aliquid dandum vel præstandum obligatus est, illud vel dare vel præstare tentur: nullus enim plane contractus hic eximendus est, v. *Ziegl. in Grot. d. l. 1. p. 47. seqq. Diff. Dn. Struv. Ex. 1. th. 27. seq.* adeo ut etiam Salarii constitutio secundum eandem sit facienda, v. *Habn. in Wesenb. b. t. n. 11. verb. Et salaria constituit.*

V. Ad Justitiam distributivam præter res, ad quas aptitudinem quandam habere dicimur, commode referenda sunt omnia jura personarum & imperia atque potestates *arg. l. 4. & 5. ff. de inoff. test. L. un. C. de Impon. Lucrat. descr. Diff. Habn. ad Wesenb. b. t. n. 10. §. jusq; suum in f.*

VI. Justitiam autem vindicativam vel punitivam peculiarem & à commutativâ distinctam speciem non agnoscimus: nam ad Commutativam illa verè spectat; quia hæc circa *συναλλαγμαται* involuntaria & malè contractus pariter occupata est, *arg. l. 10. ff. de Jud. & l. 52. ff. de Re jud. & pœnæ commensurandæ sunt delictis, l. 11. pr. ff. de Pœn. Mev. P. 3. D. 39. n. 4. & P. 7. D. 104. n. 8. & 10. Carpz. P. 4. C. 32. D. 13. n. 7. 8. 9. 10. Dietb. in Con. Thes. Besold. voce: Uebermäßige Geldbussen. §. Die dritte Ursache. p. 840. & ipse Besold. Thes. Pr. voce Straffe. Dn. Frantzck. in Comm. ad ff. tit. de J. & J. à n. 26. usq; ad 36. Habn. ad Wesenb. de J. & J. n. 11. verb. Panas noventibus ubi variè dissentientes referuntur.*

VII. Justitia vero in actiones civium inducitur per applicationem Juris ad easdem: utpote quæ absolvitur finis Jurisprudentiæ proximus. Cùm verò quidnam justum sit, vel injustum non aliunde quam à Jure petere possimus; siquidem ex Jure innoscit, demonstratur, & judicatur actio justa vel injusta; & sic

Jus

Jus Principium cognoscendi Jurisprudentiæ evadit: natura etiam Juris unà cum speciebus ejus necessariò demonstranda est.

VIII. Principia verò cognoscendi uti alia sunt prima, alia à primis orta: ita quoque Jurisprudentiæ cognoscendi primum est Jus naturale; utpote quod ex se & per se intelligitur, nec priori aliquo indiget ad sui cognitionem. Ortum verò à primo est Jus gentium & civile; hæc enim Jura ex alio notiore jure deducenda ac demonstranda sunt.

IX. Cum Jure naturali conjungendum est Jus divinum universale; licet aliàs non modo ratione objecti, sed etiam ratione principii & fundamenti obligationis à se invicè differant. Etenim Jus naturale versatur circa actus natura sua intrinsecè & antecederet bonos vel malos quicquid à DEO necessario præcepti aut vetiti intelliguntur. Jus verò divinum non ea præcipit aut vetat, quæ per se & sua natura aut debita sunt aut illicita; sed vetando illicita; præcipiendo debita facit. Idcirco principium obligandi in Jure naturali non fuit ex vi præcepti, sed ex virtute objecti; principium verò obligandi Juris divini universalis immediate ex virtute præcepti oritur. *Grot. de J. B. & P. L. 1. C. 1. §. 10. aliq. Dd. moral. communiter Diff. Dn. Puffend. L. 2. El. Jurispr. Un. O. 4. n. 4. & a. libi passim.*

X. Esse vero aliquid intrinsece bonum vel malum proximè quidem demonstrari potest ex convenientia & disconvenientia cum natura vitæ socialis, ad quam omnis homo aptus conditus & natus est; ultimato autem ex convenientia & disconvenientia cum justitia & sanctitate divina: uti enim DEUS natura sua bonus & justus est; ita non potest non bonum & justum esse; quod cum ejus natura & justitia congruit. Cumquæ idem DEUS autor existat vitæ socialis; necessario sequitur, eandem non repugnare, sed respondere ejus naturæ, sanctitati & justitiæ; & porro quicquid vitæ sociali non repugnet, nec naturæ ac justitiæ divinæ contrarium esse; quo modo sententia. *Mev. in Prodr. Jurispr. Un. aliorumq. cum Puffendorff. conciliari potest.*

XI. Cum igitur jus naturale instar quoddam divinæ naturæ Sanctitatis atq; justitiæ sit; quamlibet non voluntatis divinæ præscriptum

scriptum atq; præceptum; sequitur etiam, quod non modo nemo ab observatione ejus per dispensationem, vel alio modo eximi possit; sed etiam quicquid ei contrarium sit, nefas atq; peccatum existat; & omnis qui violat aliquod præceptum ejus, in reatu constituatur, adeo ut ne pœna quidem debita ipsi sine ulla satisfactione remitti queat.

XII. Ex conclusione ista ulterius patet, quod licet omne peccatum contra jus naturale commissum pœnam mereatur; non tamen illud in peccante certâ pœna præcise vindicandum sit; sed tum demum quando actus in se malus atq; vitiosus infectus reddi, & satisfactione, vel reparatione injuriæ illatæ tolli nequit; quod contingere præsertim in peccatis solet, contra præcepta juris naturalis negativa commissis, quæq; vitam socialem ejusq; culturam plane resolvunt; atq; evertunt. Quod si verò actus vitiosus atq; illicitus quasi infectus fieri & satisfactione tolli potest, quod contingit maxime in peccatis contra præcepta affirmativa commissis, quæq; vitam socialem non tam resolvunt quam impediunt: uti vitiositas ejus per damni dati reparationem aufertur, & inæqualitas, quæ inerat, secundum justitiam commutativam corrigitur, & ad æqualitatem reducitur: ita reatus quoq; simul à subjecto peccante tollitur; nec pœnæ illud amplius ulli subjiciendum est: quia sublato peccato reatus durare, & pœna absq; delicto esse nequit. Quemadmodum enim remisio debitorum contra bonam fidem exigitur solutio, propter sublatam obligationem ad solvendum: sic etiam extinctio per satisfactionem delictorum, pœna etiam cessat, quia reatus & obligatio ad pœnam expiravit *Dissent. Dn. Henric. Coccej. in Collat. Jur. ad Struv. Coll. 2.* Ut taceamus, non omnis præcepti affirmativi in casu violationis necessarium consequens esse pœnam, sed etiam actus annulationem.

XIII. Hinc porro sequitur, quod in iis casibus in quibus ex conventionibus ad culpam seu levem seu levisimam obligamur, nemo ob culpam istam admissam naturaliter veri delicti & formaliter talis reus constituatur; quia licet ille qui facienda omittit peccet & in rectitudinis moralis normam impingat; tamen
omissio

omissio non actum in se malam ponit, sed aliquid non bonum: quinimo in talibus casibus sæpe culpa sine omni peccato morali est, quod exemplo commodatarii suo pte ingenio obliviosi declarat *Ludov. Molina de J. & J. Tom. 2. Dissp. 293.* tantum vero abest ut quis exinde ac pœnam actu subeundam obligetur.

XIV. Licet vero ex violatione juris naturalis obligemur ad pœnam; nullum tamen scelus à jure naturali certa aliqua determinata pœna notatum est.

XV. Jus divinum universale, licet ratione principii sui sit mutabile, utpote à divina voluntate oritum; tamen à nullo unquam mortalium vel immutari vel abrogari potest, quia voluntati & mandato DEI omnes in universum homines obligantur.

XVI. Jus vero divinum particulare, quamvis republ. Judaica extinctâ simul expiraverit: hodie tamen legis latioribus exemplar quasi quoddam esse potest, secundum quod aliæ ab ipso in republ. condantur leges. *vid. Ziegl. in Animadv. ad Grot. l. 2. c. 1. §. 14. p. 208. seq.* Imo exemplum ejus juris forensis quin eo in casu, ubi expressa pœna delicto à jure civili constituta non est, judicis conscientiam muniat, extra dubium videtur esse. *Carpz. p. 4. c. 2. D. 13. n. 13.*

XVII. Jus vero gentium proprie sic dictum, quod universale est & simpliciter ad meliorem culturam vitæ socialis ejusque necessariam conservationem facit, in se quidem & suâ naturâ mutatione obnoxium est; quia ex voluntate gent. originem trahit: sed actu tamen non facile mutatur, quia non facile expedit vitæ sociali ejus mutatio *vid. J. F. Horn. L. 1. de Civ. C. 3. §. 3.*

XVIII. Per jus civile in casu dubio κατ' ἐξοχήν intelligitur jus civ. Rom. *Card. Tusch. Concl. 582. n. 10. lit. I.* quod etiam nomine juris communis venit, quamvis per jus commune pro substrata materia & ratione circumstantiarum statutum etiam accipi queat. *Tusch. d. Concl. n. 14.*

XIX. Juri Justiniano hodie cives in Germania non vi subjectionis obligantur, nec sola vi receptionis, sed virtute etiam successione, & inde dependentis expressæ confirmationis.

XX.

XX. Prout vero semper præstat jure certo scripto uti, quam incerto, & causas dubias secundum æquum & bonum dirimere; siquidem certitudo juris plurimum confert ad tranquillitatem, publicam conservandam & lites amputandas, ceu ob eam omnis plane facultas appellandi excluditur. *l. fin. §. 1. ff. de Appell. recip. vid. Brun. Process. Civ. C. 28. n. 18.* sic etiam ut Jus Justinianæum hodie nostrum factum nova *νομοθεσία* immutetur vel penitus tollatur, neq; valde consultum est, neq; commode fieri potest.

XXI. In quibus ex rigore & subtilitate juris civ. aliqua inducitur iniquitas; in iis ut plurimum locum sibi vindicat dispositio Juris Can. utpote quod instar juris prætorii magis amplectitur simplicitatem naturalem; ut ita peccatum evitetur. *Tusch. Concl. 578. n. 13. seqq. lit. 1. Gail. L. 2. O. 18. n. 10.* & hinc aliter considerantur boni mores de Jure Can. aliter de Jure civili. *Gail. L. 2. O. 40. n. 3. & 4.*

XXII. Sed in iis causis, in quibus admittitur Jus Can. si eò jus civile clarius sit, minusq; dubium, præferendum Canonico Jus Civ. est. *Tusch. Concl. 579. n. 19.* uti viceversa in aliis causis in quibus juri civili in hæremus, si in hoc aut nihil aut valde obscure de casu aliquo dispositum deprehenditur, quasi in subsidium Jus Can. vocatur.

XXIII. Jus Publicum minus recte statuitur à nonnullis specialis quædam Politicæ, neq; cum notitia reipubl. germ. confundendum venit: hinc etiam ejus interpretatio Jcti propria est, nec ab ullo alio vel petenda, vel expectanda.

Ad Tit. II. XXIV. Circa sententias Jctorum hodie distingvendum est inter responsa eorundem & opiniones. Responsa, si ab alterutra partium ad veram ejus relationem vel ad acta manualia fuerint impetrata cum rationibus dubitandi & decidendi, per modum quasi relationis informationi judicis serviunt per *Recess. Imp. Noviss. de Anno 1654. §. zu der damahligen gründlichen in sine. Dn. Brun. Process. Civ. C. 25. n. 8.* Sin vero ad falsa narrata, & sic in facto erronea emanaverint, judicem in pronunciando sua autoritate nullo modo

modo obligant. *Recess. Noviss. d. §.* Imo in genere omnia consilia, quæ non ad acta manualia eduntur, ob præsumtionem falsæ suggestionis per partem litigantem, attendi non merentur. *Conf. Reichs-Hoffrahts-Ordnung Tit. 4. von Austhellung der Acten. §. Die Consilia. Mey, P. 1. D. 110. n. 5.*

XXV. Responsa verò à Judice partibus non reclamantibus super plenis ac integris actis obtenta & per modum sententiæ edita, ita publicanda sunt, sicut concepta fuerunt, salvâ parti gravatæ appellandi facultate: Quodsi verò talis sententia dubia sit & obscura, Judex eam non ipse ex suo judicio vel sensu, sed ex Actorum, qui eam conceperunt, mente declarare debet. *Mey, d. P. 1. D. 110.*

XXVI. Imprimis verò in causis crim. nihil Judex nisi ex sententia & autoritate Actorum decernere debet; siquidem in Nemesi Carolinâ judici quinquagesies septies transmissio Actorum ad Collegium Juridicum inculcatur. *Oldekop. in Observ. Crim. Tit. 1. O. 7. n. 11.*

XXVII. Opiniones autem Dd. uti in specie vocantur sententiæ, quæ in ipsorum libris vel Commentariis habentur; ita, si præter jus sint, admittendæ erunt, vel quatenus communiter probantur, vel, quando variant, quatenus majori probabilitate se commendant, semper enim probabilior sententia eligenda est, etiamsi paucorum sit vel unius tantum modo. *l. 11. in fin. ff. de Jurisdic. l. 1. §. 6. C. de de V. J. E. l. 5. §. 2. ff. de Impens. in res dot. fact. & Gail. L. 1. O. 149. in fin.*

XXVIII. Communis quidem Dd. plurium opinio præsumptivè concludere dicitur, quia ubi major numerus, exactius quoque judicium præsumitur. *C. 1. X. de his quæ fiunt à maj. part. cap.* Et Dd. quidem pragmatici plerique nihil familiarius habent, quàm ut opiniones ejusmodi communes, quamlibet sæpe errore non vacent, pro verissimis obtrudant principis. *Besold. Thes. Pract. voce: Opiniones Communes.* Adeo, ut ab iis recedere summum nefas dicant & judicem recedentem pro imperito habeant. *Besold. d. l. Gail. L. 1. O. 153. n. 5. Berlich. p. 3. D. 314. n. 85.* Sed cum nondum inter eos constet, quænam ex diversis & discre-

panti-

pantibus sit communis opinio, dum sæpe communem producant contra communem, aliiq; eam ex numero Doctorum, alii ex eorundem autoritate, alii ex æquitate & rationibus *vid. Dieter in Besold. Cont. voce Wahn.* alii aliunde æstiment; iudex etiam communi opinioni ita mordicus inhærere non tenetur, ut ab ea recedere ipsi religio sit, si appareat communem opinionem esse falsam, vel alias evidentissimis rationibus eam subverti posse, *Gail. d. O. 153. n. 6. & Kleinschm. in Pracogn. Jurispr. Tract. 4. Sect. 7. n. 40.* Neq; sententia contra communem opinionem à iudice lata propterea nulla est: *L. 32. ff. de Rejud. Frantzck. ad ff. de O. 3. n. fin.* iudex enim opinionibus non acq; ac legibus & consuetudinibus obstrictus est.

XXIX. Ex hisce etiam sequitur, autoritate Glossam superari à communi opinione: quamvis enim veteribus glossæ autoritas videatur omnes alias autoritates vincere, & pragmaticorū olim idolum habita fuerit secundum tradita. *Hartranst. in Praef. Ex. Pract. n. 26. seqq. & n. 70.* Tamen quia singulorum Doctorum est non plurium adeo conjunctim sumptorum, haut quoq; adeo probabilis censenda est ac communis opinio.

XXX. Sed major autoritas tribuenda est præjudiciis summorum tribunalium & curiarum; cum enim vel totius Imperii, vel singularium statuum nomine judicent; plus etiam vel in imperio, vel in singularibus provinciis valebunt quam communes opiniones. *l. fin. pr. C. de LL. arg. S. fin. Inst. de Satisfat. & Recess. Noviss. §. Es sollen auch.*

Ad
Tit. III. XXXI. Leges hodie in Imperio universales non solus Imperator condit; sed, prout in rep. composita fieri solet, circa eas condendas cum Imp. Status Imp. concurrunt. *Recess. Imp. de Anno. 1522. in fin. pr. Capitul. Imp. Car. V. A. 2. Instr. Pac. Osu. art. 8. §. Gaudeant. vid. Limn. de l. p. L. 1. c. 10. n. 32.* Imo non tantum circa leges recens condendas, sed etiam circa conditas declarandas iidem cum Imp. concurrunt. *Recess. Imp. de Anno 1557. §. Ferner Conf. Limn. ad Capitul. Carol. Art. 2. p. 139.*

XXXII. Leges vero particulares in sua quisq; Status provincia vel territorio jure superioritatis territorialis etiam contra

tra

tra jus civile & Imp. commune recte condit, & conditum etiam in supremis Imperii tribunalibus in pronunciando observandum venit. *Ord. Cam. P. 1. T. 13. §. 1.*

XXXIII. Cæteræ autem civitates municipales Statibus immediate subjæctæ contra jus Commune vel inconsulto Principe vel citra ejus confirmationē nulla jura peculiaria vel statuta condendæ potestatem habent.

XXXIV. Jus Civ. sola voluntate legislatoris constituitur, licet usu populi non fuerit comprobatum, usus enim necessario subsequi legem constitutam debet, & lex quæ usu esse desit æquivoce tantum lex est, quia destituitur duratione voluntatis legislatoris: idcirco regular. & in dubio lex usu comprobata præsumitur. *Diff. Menoch. de Præsumpt. L. 3. Præsumpt. 2.*

XXXV. Statuta æq; ac leges in viridi semper præsumuntur esse observantia; quia statuta ab ipsorum statuentium autoritate vim obligandi non minus habent quam leges. *Carpz. P. 2. C. 21. D. 10. n. 5. Dn. Brun. ad ff. ad l. 9. de J. & J. n. 3.* Neq; ulla unquam lex vel statutum solo non usu abrogatur, sed necesse est, ut non usui isti ad mixtus sit actus legi vel statuto contrarius *Jacob. Schulz. p. 2. Qu. Pr. Qu. 69. n. 66. seqq.*

XXXVI. Licet à statutis iniquis & à sententia ex vigore illorum lata recte appelletur; tamen à sententia vi politicæ alicujus ordinationis bonæ ac in universum receptæ & à superiori comprobatæ appellatio non est admittenda, sed causa potius ipsa ad magistratum cujusq; loci remittenda. *Mev. p. 3. D. 154.*

XXXVII. Inveteratæ consuetudini semper inhærendum est, modo non sit irrationabilis. *B. Dn. Bruu. in Comm. ad ff. l. 13. n. 2. de Pollicitat. Carpz. P. 2. c. 16. D. 7. n. 4. nec tendat. in damnum reip. Phil. Us. Pract. L. 1. Ecl. 15. n. 3. & 8. conf. Dd. ad §. 9. J. de J. N. G. & c. Irrationabiles enim merito repudiandæ sunt: qualis est ea, qua parochia non nisi cum conditione matrimonii cum vidua pastoris antecessoris ineundi pluribus in locis conferenda venit: Item quæ reis homicidii pœnam talionis capitalem divinitus impositam nummis redimere licet, vel qua fur rupto laqueo non iterum suspendendus statuitur. Alia exempla *vid. ap.**

B

Besold.

Besold. Discurs. Polifing. Diss. 2. cap. 3. n. 7. Pro tali autem irrationabili minime reputanda est, qua nonnullis in locis & primariis provinciarum civitatibus Doctores quibusvis Senatoribus postponuntur; quæ sicubi recepta est non injuria defenditur ac retinetur.

XXXVIII. Consuetudo omnis stricti juris est, nec de loco ad locum nec de persona ad personam extendenda venit. *vid. Mev. P. 2. D. 30.*

XXXIX. Secundum consuetudinem æq; ac secundum leges judicare judex tenetur *autb. Jubemus C. de Jud. & contra eas lata sententia ipso jure nulla est l. si expressim 19. ff. de Appell. Mev. Part. 2. D. 377. n. 2. nec ulla appellatione eget. Mev. d. P. 2. D. 268. per tot.*

XL. Jus Sax. Commune origine quidem consuetudinarium est; sed postquam confirmatio expressa accessit, jure merito pro statutorio habendum est: ut adeo in terris Sax. hodie necessario observandum sit, non verò eat tantum judiciis & foro attendendum, quatenus usu receptum est, quod pluribus contra plurimos dissentientes deducit secundum *Knichen. in Comm. de Sax. non prov. Jure Dn. Hartranft. Ex pract. 1.* Id quod de Jure feudali vix asseri potest; quippe quod cum nusquam expresse legatur confirmatum, hodiernum etiam, licet in scripturam sit redactum, originem suam primam sapere videtur, & tanquam consuetudo universalis ubivis fermè locorum observatur, *v. Magnif. Dn. Stryk. Ex Jnr. Feud. C. 1. Qv. 14. & ib. seq.*

XLI. Juri civ. & legibus Imp. nostri uti omnes Imp. subditi obligantur, seu sint ordinarii & perpetui, seu temporarii & advenæ: ita nec ab ejus observatione Clerici eximendi sunt, quia & ipsi membra reip. passiva sunt, dum Ecclesiæ, quæ in Rep. est serviunt. *conf. Hillig. in Donell. L. 17. C. 10. lit. X. & Z. Licet contrarium tam Juris Can. Conditibus C. Si diligenti X. de For. Comp. quàm ejus affectis atq; interpretibus arrideat vid qui loco omnium esse potest dissentiens Hunn. de Aut. Jur. Civ. & Can. c. 13.*

XLII. Pari ratione cum Judæi hodie in Imperio tolerentur non minus quocq; ii, quam Christiani, juri nostro communi obligantur.

gan-

gantur. l. 7. & 8. C. de Jud, Exceptis causis ecclesiasticis. l. 13. C. eod.
 & c. 7. & 9. X. de Jud. vid. Reink. de Reg. Sec. & Eccles. L. 2. Cl. 1. C. 3.
 n. 7. seqq. Idq; non modo procedere arbitramur in iis controver-
 sis, quæ judæis cum Christianis intercedunt, verum etiam quæ
 inter ipsos Judæos ventilantur: cum enim Jus Mosaicum una
 cum rep. Judaica dudum extinctum sit ejus etiam ratio in causis
 Judæorum hodie diri mendis præcise habenda non erit, nisi for-
 tean illud in terminis specificè quid definiat, quod in jure nostro
 civ. expresse dispositum non est. Joseph. Mascard. de Prob. Vol. 1.
 Concl. 191. u. 8. Diff. Tusch. Concl. 369. lit. J. Reinking. d. l.

XLIII. Præter leges universales, dantur etiam speciales, quæ
 privilegia vocantur. Privilegiorum vero concessio uti portio po-
 testatis legislativiæ est, & superioritatem dantis arguit, & sub-
 jectionis speciem in personam impetrantis inducit per tradita
 Reinking. de Regim. Sec. & El. L. 2. Cl. 2. C. 8. n. 25. seqq. Ita etiam
 pro conditione objecti, seu secundum seu contra jus fuerint im-
 petrata, adversus ipsum Principem concedentem, quoad salva e-
 jus Majestate fieri potest quam largissime explicanda sunt. l. 3. ff.
 de Const. Princ. ibiq; Dn. Brun. n. 2. l. 38. ff. Ex quib. caus. maj.
 l. 57. ff. de Re jud. l. 2. §. 16 ff. Ne quid in loc. publ. l. 21. ff. de V. S. c.
 16. de R. J. in 610. Sed tamen non judaice ut de statutis loquitur
 Gail. L. 2. Obs. 33. n. 7. h. e. captiose & fraudulentur intelligenda
 veniunt.

XLIV. Omnia itaq; ea privilegiis includuntur vel compre-
 henduntur quæ sub generali verborum acceptione continentur
 & proprietate. Matth. Steph. in Dial. Jur. L. 2. Loc. 21. n. 14. Nicol.
 Everb. Synops. Loc. Legal. Loc. 18. Zepper. in Cynof. Legal. C. 18. n. 20.
 Sic privilegium illud in l. un. C. Qu. Imp. inter pup. & c. de Evoca-
 tione adversariorum ad supremum Principis tribunal viduis a-
 liisq; personis miserabilibus concessum recte etiam ad virgines
 majorenes extenditur secundum, l. 242. §. 3. ff. de V. S. Quic-
 quid etiam dicat. Gail. L. 1. O. 1. n. 42. & Tuld. in Comm. add. l. un.
 n. 3. & divites Carpz. L. 2. Resp. 19. seqq. Imo ad uxores quibus vir
 plane inutilis est. Dn. Brun. add. l. un. n. 9. Dieter in Cont. Thes.
 Pract. voce Wittib, E. contrario vero quando aliquid ad idem ob-
 jectum,

Ad
 Tit. IV.

jectum, de quo privilegium disponit, commode referri nequit, quamvis eadem videatur subesse ratio; ad illud tamen privilegium minime accommodandum est. Sic quamvis rustici imbecilli ori sæpe deprehendantur iudicio intellectus quam minores & mulieres: horum tamen perinde iurium ac privilegiorum haut judicantur capaces.

XLV. Quod si privilegium ob qualitatem personæ vel officii concessum fuerit, tamdiu illud durat, quamdiu qualitas certa adesse deprehenditur: sed eâ finitâ privilegium simul perimitur, *Carpz. P. 2. C. 6. D. 6. n. 3. Mev. P. 3. D. 158.* Sic privilegium istud viduarum cessare dicitur quamprimum secundas nuptias repetunt: Sic privilegia studiosorum amittit, qui relictis studiis vel tabernam vel cauponam vinariam seu cerevisariam exercere incipit: *Richt. in Expos. Auth. Habita. C. Ne. fil. pro patr. Disp. 7. tb. 2. p. 155.* Licet eadem retineat qui amanuensem modo advocati vel procuratoris judicialis agit, *Besold. Thes. Pr. ibiq. Dietber in Cont. voce Student. Brun. ad l. 9. C. de SS. Eccles. n. 7.* Neq; iisdem etiam studiosus negligens plane & à studiis cessans facile excludendus sit ob spem emendationis vitæ *Hunnius ad d. Auth. Habita Cap. 1. Qv. 2. conf. Limn. de J. P. L. 8. C. 6. n. 46. seq.* Inde tamen minus recte inferri videtur, quod si præfectus aliquis militaris vel subpræfectus post missionem honeste impetratam, ad negotiationem vel cauponariam sereceperit, omni honore & inde dependenti prærogativa circa vestitum vel similia exutus, eodem loco censeri debeat, quo cæteri ejusdem civitatis negotiatores vel caupones ex statuto censentur: quia licet non amplius privilegiis gaudeat actu militantibus concessis; nihilominus tamen haut in capax honoris ipsi ut veterano aut emerito debiti, ac cæterorum præmiorum dicendus est; utpote quæ dignitati quam in militia adeptus est & honorifico titulo cohærere videntur. *arg. l. 3. §. 1. 2. & 6. C. de Adv. div. jud. 2.*

Ad
Tit. V.

XLVI. Quandoquidem omnis persona in societate civ. consideratur cum statu suo, seu naturali seu adventitio & legitimo, & pro varietate status diversimode jus redditur & suum cuiq; tribuitur: servus etiam in se consideratus non modo in rep. Rom. verum

verum in alia etiam qualibet personam veram quantum vis haud legitimam sustinere videtur; cum statu si non alio, ab universali illo humanitatis maximeque naturali, quo homo quàm talis spectatur & bestiis contra distinguitur, gaudeat, eoque non aliter unquam nisi ex gravissimo delicto privari possit: quod *contra Vultej.* recte observat *Frantz. b. t. n. 5. & 6.*

XLVII. Inter Christianos hodie de omni personarum servitute conclamatum est; adeo ut nec Christianum à turcis vel aliis barbaris captum apud nos libertate exutum reputemus, sed omnium jurium liberis hominibus competentium capacem existimemus cum *Dn. Struv. Ex. 40. th. 70. Diss. Phil. Us. Pr. L. 1. Ed. 32. n. 7. Habn. ad Wesenb. tit. de Capt. & Postlim. revers. n. 3. in f. & Schultz. communem sententiam esse in contrarium asserit in Synops. Inst. ad tit. de Jur. Pers. lit. A.* Licet non diffiteamur à Turcis illos in vera servitute detineri *R. J. de Anno 1542. §. und wie wol.* Hinc & jam evenit, quod Turcæ captivi pariter à nobis jure talionis ut servi habeantur.

XLVIII. Quoniam rustici nostri, & homines proprii glebæ adscriptitiis recte æquiparantur; sequitur etiam quod causæ rusticorum hodie summatiter sint tractandæ, ne longo litis sufflamine ab agricultura avocentur *B. Dn. Br. ad l. 1. C. de Agr. & Cens. n. 4. & l. 15. cod. n. 5.* Quamvis si quis in servitutem rusticam asseratur, qui huc usque in possessione libertatis fuit, non summatiter sed ordinarie procedendum sit; qui processus ordinarius etiam locum habet: Quoties quis rusticum ut suum contra alium possessorem vindicat *Mev. p. 1. D. 179.*

XLIX. Qui alienum hominem proprium fugitivum suscipit, pro illo onera, quibus iste obnoxius erat ut tributa, parochiæ decimas, & alia, solita solvere tenetur: qui vero ejusdem ceu liberi hominis opera ignorans pro certa mercede utitur, illum quidem restituere: sed nihil pro eo solvere tenetur *l. omnes 8. & l. 12. ff. de Agric. & Cens. ibique Dn. Brun.*

L. Rusticus fugitivus si adhuc à nemine possideatur propria autoritate capi potest *l. 14. C. d. t.* Idem vero si capi nequeat, & se met in libertatem asserere velit, prius reverti & po-

stea de conditione sua agere debet *Mev. p. 4. D. 18. n. 7.* Quo casu si pro libertate ejus fuerit pronunciatum à sententia ista, non obstante favore libertatis merito admittitur appellatio *Mev. p. 1. D. 178.*

LII. Operæ vero rusticorum definitæ intra suos terminos cœercendæ sunt, nec ad alios casus extendendæ, aut in alias similes operas convertendæ *arg. l. 5. §. 1. C. de Agr. & Cens. Carpz. L. 1. Resp. 56.* Quod si vero indeterminatas operas debeant, nunquam illæ ex solo dominorum arbitrio dependere debent multo vero minus de loco ad locum extendendæ vel prædio aucto & amplificato augendæ veniunt *Carpz. d. L. 1. Resp. 54. 55. & 57.*

LIII. In conditionem ejusmodi hominum priorum recte detrudi possunt, imo debent validi mendicantes secundum *l. un. C. de Mend. val.* quæ non obscure videtur repetita esse in *Ord. Pol. de Anno 1677. tit. 27. conf. Dn. Brun. ad d. l. un. Magnif. D. Stryk. Tr. de l. S. Disp. 5. C. 2. n. 40. seqq. & Vol. 1. Diff. 3. c. 3. n. 34. seqq. Habn. ad Wesenb. rit. de Remil. n. 1.*

Ad
Tit. VI.

LIII. In familia patris atq; subjecti sunt liberi ac servi; sed hodie patria potestas maximam partem secundum pietatem est restricta, adeo ut etiam judex filium patri immorigerum non nisi ex pia sententia ejus atq; pio arbitrio punire possit. *l. 3. C. de Patr. pot.* Quod hodiernum etiam obtinere debet quamvis dissentiat. *Carpz. Pr. Cria. Qu. 100. n. 35 Phil. Us. Pract. L. 1. Ecl. 55. n. 14. seq.* Sed tamen propterea non inferendum est cum *Köppe Us. Pr. L. 1. O. 178. n. 4. & Schults Synops. Inst. de Patr. Pot. lit. B. moribus nostris omnem patriam potestatem exolevisse; cum à restrictione ejus ad absolutam negationem non valeat consequentia; imo ipsa perquam facilis resolutio, quæ sine ulla emancipatione per solum matrimonium filiarum & separatam æconomiam cœterorum liberorum plerumq; contingere solet. Carpz. P. 2. C. 10. D. 1. & 2 Köppend. L. 1. O. 58. n. 7. seqq.* necessario supponit ejus præexistentiam.

LIV. Sub patria autem potestate sunt filii legitimi, quales intelliguntur omnes in matrimonio nati, etiam præcoces dic
Früh

die Frühlinge / l. 11. C. de Nat. Lib. & qui ex adultera suscepti l. 11. §. 9. ff. Ad. L. Jul. de Adult. nec non qui ex sponsis procreantur non mediante sacerdotali copula invicem junctis, sponso interim vel mortuo, vel profugo; quia sponsalia etiam defuturo, subsequuta carnali copula instar matrimonii obtinent. c. 12. X. qui fil. sint leg. add. c. 15. & 30. X. de sponsal. Nec benedictio sacerdotalis simpliciter necessaria, aut de substantia matrimonii est *Carpz. P. 3. C. 14. D. 12. Mev. P. 2. D. 81. Hartm. Pistor. Obs. 83.* Quibus annumerandi sunt qui ex stupro concepti, verum post consensum nuptialem procreati sunt, licet nuptiarum præmatura morte alterutrius parentum impedita fuerit. *Mev. d. D. 81.*

LV. Ratione temporis legitimus habetur partus, qui intra septimum mensem & ejus quidem initio, ac undecimo nascitur l. 12. ff. de Stat. Hom. l. 3. §. pen. & ult. ff. de suis & leg. her. N. 39. C. 2. Sed in pronunciando de legitimo nativitatis tempore nimis præcipitem esse decet neminem, cum multa accidere possint ut partus vel citius solito vel etiam tardius edatur in lucem vid. *Godofr. ad d. N. 39. lit. E. Quamvis id non placeat Hahn. ad Wesenb. de St. Hom. n. 3. verb. Postquam nati sunt in med.*

LVI. Legitimis æquiparantur in omnibus legitimati per subsequens matrimonium l. 10. C. de Nat. Lib. N. 89. C. 8. e. *Tanta 6. X. Qui fil. sint leg.* Adeo ut si in statuto de liberis legitimis quoad successionem disponatur, merito etiam legitimati isti intelligi queant, quia statuta semper exponenda sunt secundum jus Com. Contrarium tenet *cum Forst. de Success. ab Intest. Eckold. Comp. Pandect. b. t. §. 20.* Quod si vero statutum disponat solum de liberis legitime natis, *Ehlich. geböhrnen Leibes-Erben* / recte legitimati habentur pro exclusis quia verba statutorum sunt vere & proprie accipienda *arg. l. 1. §. 20. vers. In re igitur ff. de Ex. act.* Et legitimati non pro legitime natis sed pro legitimis habentur. *conf. Godofr. ad §. Naturales 2. F. 26. lit. B.*

LVII. Famuli nostri licet sint in familia Dominorum suorum, non tamen sunt de familia eorundem, nec sic per consequentiam potestati dominicæ subjecti sunt: Idcirco si quid juris domino in famulum competat, id ex contractu locationis operarum

rum

rum. Et tacita famuli concessione unice petendum & judican-
dum est; inde enim omnis nexus qui inter Dominum & famu-
lum mercenarium intercedit, dependet *Mev. P. 4. D. 385. n. 1.*
Hinc etiam sequitur, quod vi, autoritate privata Dominus con-
tra famulum nihil decernere vel in eum animadvertere possit,
sed quod si sævitiam ejus metuat famulus cautionem ab ipso de
non offendendo jure exigere possit. *Mev. P. 4. D. 19.*

LVIII. Cum igitur famuli eo ipso, quo nobis cum contra-
xerunt, subjectionem & coërcitionem non exceperunt, nec si fi-
nem familiæ & patris. spectes commode excipere potuerint; se
sequitur etiam quod ex prætenso delicto nulla inter illos locum
habeat actio, ut si famulus furtum domino fecerit, cessat actio
furti *l. 89. ff. de Furt. l. 11. §. 1. ff. de Pæn.* Quia ipse in eam statu-
ere potest *l. 17. pr. ff. de Furt. & l. un. C. de Emend. Serv. & pro-
pinqv.* Viceversa si materf. ancillam honestam dixerit eine schand
jure actione injuriarum non tenetur, neque si alapam ei infli-
xerit; quia non injuriæ inferendæ causa hoc fecit, sed monendi
& corrigendi animo *l. 5. §. 3. ff. ad L. Aquil.* omnisque subjectio
modicam saltem coërcitionem infert. *Diff. Mev. ad jus Lub. L. 30.
Tit. 8. Art. 10. n. 26.* Neque distinguitur majorennis famula fue-
rit, an minorennis *Köppen L. 2. Obs. 45. n. 3. Diff. Pbil. Us. Pr. L.
1. Ecl. 30. n. 4.*

Ad
Tit. VII LIX. Licet adoptiones hodie perinde ac solennes illæ Eman-
cipationes liberorum non amplius frequententur; inde tamen
non concludendum est, adoptiones cum emancipationibus sub-
latas esse; cum etiamnum licite fieri possint: imo secundum
Jus Lubecense separatio liberorum quam proxime ad eman-
cipationem accedere videatur.

LX. Ab adoptione etiam non multum recedere hodie
videtur unio vel parificatio prolium; nisi quod hæc in Effectu
etiam pingvioris conditionis deprehendatur; cum unio proli-
um non adeo facile ac adoptio resolvi queat, sed in casum reso-
lutionis liberis parificatis semper legitima relinquenda sit: quam-
vis in eo ambo conveniant, quod neutra parentibus facultate-
tem de suis bonis testandi adimat. *conf. Franz. L. 2. Res. 28.*

LXI.

LXI. Sed in eo quoque non parum inter se differunt, quod unio rite peracta post mortem parentum protenus expiret, nec ultra paternam aut maternam hereditatem se regulariter extendat secundum *Ricc. Tr. de Un. Prol. C. 7. n. 25. seqq.* Quod tamen in adoptatis. quatenus in potestate adoptantis perstiterunt, secus est: licet etiam fieri possit ut ipsa parificatio ad ipsos liberos unitos extendatur, qui alias sibi succedere non possunt quod communiter ita exprimi solet: daß diese dergestalt vereinigte Kinder/ nicht allein thren Eltern / und die Eltern hinwiedrumb Ihnen/ sondern die Kinder auch unter sich selbst als vollbürtige Geschwister succediren sollen. *vid. Magn. D. Stryke in Praelect. Publ. de Caut. Necess. Contract. Sect. 3. C. 6. §. 7.* Quo certo in casu successio inter liberos unitos latius quam inter adoptivos patet; siquidem de hisce constat, quod in concursu cum fratribus germanis à successione excludantur, & adoptivi fratres tantum jure agnationis non cognationis succedant. *secund. l. 23. ff. de Adopt.*

LXII. Omnium rerum communio ab initio in usu non fuit; & licet Adamus translato divinitus in se omnium rerum dominio solus usus sit, non aliter ac ille qui animo Domini unum conclave domus intrans totum occupasse judicatur, *l. 3. §. 1. ff. de Acqv. & amit Poss. Puff. El. Jur. Un. L. 1. D. 5. §. 16.* idemq; postea in posteros suos transmiserit; hi tamen res transmissas inter se non pro indiviso habuerunt, sed statim ea quæ divisionem admittere natura sua poterant, divisim cuncta possidere cœperunt. *Gen. 4. v. 2. 3. conf. Frantzk. Ex. 1. Qv. 6. Struv. Synt. J. F. Ex. 1. apb. 1. Strauch. in Diff. de Imp. Mar. C. 1. Ziegl. in Not. ad Grot. L. 1. C. 2. n. 2. Bæder ad Grot. L. 2. C. 1. p. 38. Puffend. in El. Jur. Un. L. 1. D. 5. §. 12. seq. Arist. L. 2. C. 3. Pol. ibiq; Giphon. Arnif. de Rep. C. 2. Sect. 12. circa fin. Oldendorp. Class. 4. Act. 22. circa init.*

LXII. Non omnia autem ad divisionem recipiendam apta condita sunt; idcirco necessario communioni relicta fuerunt. Res vero ejusmodi communes hodiernum ad omnes eodem habendi modo, sed indivisim pertinent. Nam quod juris uni in rem propriam, idem pluribus vel omnibus in rem communem competit; sed competit tamen non in solidum, sed pro indiviso,

C

h. e.

Ad
Tit. VIII.

h. e. pro rata cuiq; parte. Cum itaq; pro indiviso res communis competat, ita ut quisq; in quacunq; & quantacunq; parte suam habeat portionem; sequitur. (1.) Quod in iis unius jus sese non extendat in totam rem, sed duntaxat in partem rei; nec unus aliquis totum private ad universitatem citra injuriam occupare, vel de eo pro jure sibi competente private ad reliquos omnes citra eorum consensum & auctoritatem disponere queat. (2.) Quod unus aliquis decerta rei communis portione libere disponere possit; adeo, ut quo minus id faciat, citra injuriam prohiberi non possit. Disponit vero de eadem quando quis partem rei communis apprehendit, & ad proprium vel peculiam sibi usum vindicat; & quod quisq; sic arripuit, id ei eripere alter nisi per injuriam, non potest. *conf. l. 13. §. 7. ff. de injur. Ziegl. in Grot. de J. B. & P. L. 2. C. 2. §. 2.*

LXIV. Quamvis vero hodiernum res communes suam retineant naturam atq; indolem; nihilominus tamen easdem ad usus suos vocandi exercitium privatis maximam partem ademptum est ex justa & necessaria causa. *vid. Grot. L. 2. de J. B. & P. C. 2. n. 5. & C. 8. n. 5. Struv. Ex. 41. tb. 10.*

LXV. A rebus vero communibus differunt, quæ usu tantum communes sunt proprietate vero singulorum; cujus conditionis recte censetur mare esse *vid. Dn. D. Stryk in Not. ad Inst. §. 1. de R. D. Dn. D. Beckman. Med. Pol. Diff. 6. §. 11. Struv. Jurispr. Rom. Germ. For. L. 2. T. 1. §. 3. ubiq; all. Selden. de Mar. Claus. per tot. Zæsius in Comment. ad ff. de Rerum Divisione num. 6. Naurath, in Not. ad Hippol. de Coll. Tr. de increm. Urb. C. 5. p. 77. & ibi allegatos: quamvis ipse dissentiat cum belgis: inter quos eminent. Grot. de Mar. Lib. C. 5. Vinn. Comm. ad Inst. §. 1. de R. D. n. 4. Grasvlnckel Tr. de Mar. Lib.*

LXVI. Propriæ vero res sunt quæ ad singulos spectant. Pro singulis autem reputantur non modo singularia individua, sed etiam universitates, corpora & communitates, quæ personas moraliter compositas constituunt. Et hinc res propriæ vel civitatum sunt, vel singularium personarum.

LXVII.

LXVII. Res propriæ civitatum ad unam aliquam civitatem pleno jure pertinent, adeo ut non tantum nemo extra civitate, sed ne ipsa quidē sub civitate comprehensa singula membra eas aut partem earum velut sibi proprias in solidum vindicare possint eo proprietatis modo quo civitas gaudet, earum enim rerum usus tantummodo singulis civibus quibus pro indiviso relictus, dominium autem nemini peculiariter assignatum est. Aliæ ab his sunt, quarum non modo dominium, sed etiam usum ac liberrimam circa eas dispositionem sibi civitas in solidum reservavit singulos autem penitus ab iis exclusit.

LXVIII. Res autem propriæ singulorum individuorum pleno jure ad personas suas pertinent, adeo ut vi illius proprietatis nullus alius sibi aliquid jus in eas ne pro parte vindicare possit citra injuriam Proprietas vero & dominium, quomodo inter se differant non adeo liquere videtur inter *Dd. v. Frantzk. L. 3. Res. 7. n. 45. seqq.* Breviter: Proprietas in se nihil aliud est, quam qualitas ipsa rerum, qua res ad nos, nec ad alium dicuntur pertinere. Dominium autem est modus proprietatis quo res nostra à nobis aliter atq; aliter habetur. Hinc patet quod una eademq; res uno eodemq; habendi modo ad uno plures in solidum per sui naturam pertinere nequeat.

LXIX. Si vero res semel alicui justo titulo devincta fuerit; ita ut ad ipsum actu pertineat, cum ea re agere poterit quidquid ipsi libuerit *conf. Gail. L. 2. O. 69. n. 8. seqq.* & commodis suis etiam cum alterius interverso lucro inservire *l. 24. §. 5. ff. si serv. vind.* Nec alter qui forte aliquamdiu eâ re usus est, jus quæsitum allegare poterit *Conf. Magn. D. Stryk. Disp. de Æmul. C. 2. n. 11.* Ex quibus tamen non inferendum, quod quis in suo pariete ædificare possit latrinam, licet vicinus de foetore & in grato adspectu conqueratur: *ob l. 24. §. ult. ff. de Damn. infect. Diss. Carpx. P. 2. D. 108.*

LXX. Reliqua quæ in sequentibus titulis considerata forent, præter ea quæ Dn. SCHNOBELIUS in DISSERTATIONE I. à nobis repetenda proposuit hisce MISCELLANEIS immiscere volumus:

I. Vi stuprata coronam & alia ornamenta virginum gestare non prohibenda.

II. Bene sperandum de salute earum, quæ metu stupri violenti in flumen se præcipitarunt.

III. Qui pulvere tormentario accensu, naves suas Vulcano offerunt, quo sic dum nulla elabendi spes superest violenta, disruptione & hostiles affligentur naves licet sic sæpius si non omnium tamen plurium mors sequatur, excusandi sunt. Quo merito conferendus casus notabilis, quem recenset. *Dn. Weis. in Pol. Näsck. C. 7. p. 126.* Cujus affirmativam defendam.

IV. Virgo nobilis nubens ignobili eapropter non amittit nobilitatem.

V. Advocatus ad appellationis instantiam constitutus, denegato appellationis processu salarium promissum non petere potest, aliud si in prima instantia jam patrocinium suum parti præstiterit, & a sententia interlocutoria appelletur.

VI. Advocatus judici transactionem svadenti (quod salvâ conscientia facere potest) consentiens promissum salarium non petit: Aliud si dissenserit; & clientem docere possit se fuisse victurum, eo quod omnia fundamenta victoriæ præmeditatus fuerit.

VII. Filius sive ante, sive post patris assumptionem in collegium, natus fuerit, filiorum opificum retinet privilegia; licet postea pater degradetur aut ordine moveatur.

VIII. Pro filio mulctam neq; ex legitima, neq; ex bonis maternis pater solvere compelli potest: si tamen solverit, mortuo patre conferenda est cæteris fratribus; nisi statutum adsit: Quod pater debeat teneri pro liberis ob eorum delicta.

Quale statutum positis terminis habilibus non esset irrationabile.

S zeigt man seinen Fleis erlernter Wissen-
schafften /

Wenn man / was zweiffelhaft / ver-
ständig resolvirt ;

So mus das wahre Thun an einer Seele haften /

Die das / was Rechtens ist / vergnüget ausgeführt.

Dis hat Er sich / Herr G R A N T Z / numehro vorge-
nommen /

Wann Er den wahren Grund der hohen Rechte
sucht /

Die Sachen widerlegt / so Ihm zu wider kommen /

Und also auf das Recht / nicht blossse Worte / pocht.

Wir wüntschen nun hierzu des grossen Gottes Segen /
Damit das edle Werk gewünscht von statten geh ;

Auf daß Ihn dermaleins auch Seines Fleisses wegen /
Dem Kunst und Tugend folgt / Sein Vaterland
erhöhet.

Also wüntschet dem Herrn A U T O R I

Desselben

Sämtliche Tisch = Gesellschaft.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

